

A BUK KAI PAULO RA APOSTOLO TADAV RA TARAI GALATIA

---

1 ¹Paulo, ra apostolo (vakir i vuna ta ra tarai, ma pa ta tutana i ga tibe, Iesu Kristo iat, ma God, a Tama i dat, nina i ga vatus pa mule kan ra minat), ²ma ra tara na tura i dat par dia ki piragu, tada ra lavur ekelesia aro Galatia: ³A varmari ma ra malmal tada avat tai God Tama i dat, ma kada Luluai Iesu Kristo, ⁴nina i ga tul tar mule ure kada varpiam, upi na valaun pa dat kan go ra kaina tataun, vada ra mamainga kai kada God ma Tama i dat; ⁵nina da tul tar ra pite varpa tana pa na mutu. Amen.

A kopono Bo na Varvai

⁶Iau kaian, tago ava vanavana irai lulut kan nina i ga oro pa avat ta ra varmari kai Kristo upi ta enana varvei; ⁷ma vakir i enana tuna; ia kaka ta umana akamana dia vapurpuruan kapi avat ma dia mainge ba diat a pukue vaenana pa ra bo na varvai kai Kristo. ⁸Ma ona avet a ve tar ra varvai ta vavat ba ta angelo marama ra bala na bakut, ma pa i varogop ma nam ave tar ve tar ia ta vavat, i boina ba na malari vurakit nam. ⁹Da ave tar tatike value, damana iau tatike mulai: Ona ta tikai na ve tar ta varvai ta vavat, ba pa i varogop ma nam ava tar vatur vake, i boina ba na malari vurakit nam. ¹⁰Dave, iau vamaram pa ra tarai vang, ba God? Ba iau valar ia vang upi ina vagugu pa ra tarai? Tago gala iau vagugu pa boko ra tarai, vakir iau a tultul kai Kristo.

God i ga pilak pa Paulo upi na apostolo

¹¹Tago iau ve vavinar avat, a tara na turagu, ba ra bo na varvai, iau ga varvai me, pa i da ra mangamangana kai ra tarai. ¹²Tago pa iau ga vatur ia tai ta tutana, ma pa dia ga ve tar ia tagu, Iesu Kristo iat i ga vaarike ke tar ia tagu. ¹³Tago ava tar valongore ure kaugu mangamangana kini lua ta ra lotu Iudaia, ba pa da luk puput pa ra lavur magit iau ga vakavakaina

ra ekelesia kai God me, ma iau ga kamare vakakaina muka; ¹⁴ma ta ra lotu Iudaia iau ga lia ta diat ta kaugu vuna tarai ba i ga varogop kaveve kilala na nilaun, tago i ga manga ngala vurakit muka kaugu varvargat upi ra lavur varveai kai kaugu umana patuana. ¹⁵Ma ba i ga ot muka ra bo na mamainga kai God, nina i ga tibe vaire iau, ba iau ga ki boko ta ra bala i nagu, ma i ga ting pa iau ta kana varmari, ¹⁶upi na vaarike Natuna tagu, upi ina varveai tana pire diat ra umana Tematana; pa ave ga varnuak vargil ma ra tarai; ¹⁷ma pa iau ga vana urama Ierusalem tadav diat, dia ga apostolo lua tagu, iau ga vana ka uro Arabia; ma iau ga lilikun mulai uro Damasko.

¹⁸Ma ba i ga par mulai ra utul a kilala, iau ga vana urama Ierusalem upi ina nunure Kepas, ma amir ga ki varurung a vinun ma a ilima na bung. ¹⁹Ma pa ave ga varbobo ma ta ra na ta diat ra umana apostolo, ia kaka ma Iakobo, tura i ra Luluai. ²⁰Ma ure ra lavur magit iau tumu diat tadav avat, gire, ta ra luaina mata i God, pa iau vavaongo. ²¹Namur mulai iau ga vana ta ra langlangun Siria ma Kilikia. ²²Ma ra umana ekelesia aro Iudaia, dia ki tai Kristo, pa dia ga nunure ilam boko ra matagu, ²³ma dia ga valongore ke ra tinata dari: Nina, ba amana i ga vakavakaina dat, gori i varvarvai ure nam ra nurnur iat ba amana i ga kamare vue; ²⁴ma dia ga pite pa God ure iau.

Paulo diat ma ra umana enana apostolo

2 ¹Ba i ga par ra vinun ma ivat na kilakilala, amir ma Banaba amir ga vana mulai urama Ierusalem, ma iau ga agur pa bula Tito. ²Ma iau ga vana urama ta ra vavarikai; ma iau ga vakabara diat ure nam ra bo na varveai, ba iau ga varveai tana pire diat ra umana Tematana, ma iau ga manga ve vaire ke diat ra umana vatang na tutana, kan ina vutvut vakuku, ba kan iau ga tar vutvut vakuku bar. ³Ma Tito bula, nina amir ga varagur me, pa di ga vovo tar ra pokakikil tana, patana, ma ia ra te Elenas; ⁴ma nam i ga vuna ta diat ra umana tura i dat vavaongo di ga ben varuk ive pa diat, dia ga ruk ivai muka upi diat a ki ue pa kada kini langalanga, nina da vatur vake tai Kristo Iesu, upi diat a ben vavilavilau pa dat tana; ⁵ma pa ave ga vamolo tar avet ta diat, patana, vakir ure tika na pakana bung uka; upi ra dovotina kai ra bo na varvai na ki vatikai ta vavat. ⁶Ma ure diat di, ga vatang ngala ta diat, (kadia kini lua a magit vakuku piragu; a tarai dia varogop par ta ra mata i God) diat, iau tatike, ba dia vatang ngala ta diat, pa dia ga vot i tar ta magit tagu; ⁷pata tuna, ba dia ga gire ba di ga nur tar ra bo na varvai tagu pire diat pa dia pokakikil, vada di ga nur tar ra bo na varvai tai Petero pire diat ra pokakikil, ⁸(tago nina i ga pait valar pa ra papalum tai Petero upi na apostolo pire diat ra pokakikil, i ga pait valar pa bula ra papalum tagu ure ra lavur Tematana); ⁹ma ba dia tar gire ra varmari di ga tul tar ia

tagu, Iakobo ma Kepas ma Ioanes, dital rararang da ra utul a pagapaga, dital ga tulue tar ra lima i dital tuna ta mimir ma Banaba ta ra varmari, upi amir a vana tadav ra lavur Tematana, ma diat a vana tadav ra pokakikil; ¹⁰ma ia kaka go, dia ga varpit ba amir a nuknuk pa ra lavur luveana; ma go ra magit iat iau ga ongaongor tana.

Paulo i ga onge bat Petero aro Antioquia

¹¹Ma ba Kepas i ga pot aro Antioquia, iau ga onge bat ia ta ra luaina matana, tago di ga takun ot pa ia. ¹²Tago lua boko ba ta umana pa dia ga vut boko maro pire Iakobo, i ga ian maravut diat ra umana Tematana; ma namur mulai ba dia tar pot, i ga vana kan diat ma dia ga ki varbaiai, tago i ga burutue diat ra pokakikil. ¹³Ma damana bula ta ra umana Iudaia dia ga papait na vavagu varurung me; ma i ga damana ba kadia vavagu i ga al varara pa, Banaba bula. ¹⁴Ma ba iau ga gire ba pa dia ga vanavana takodo vada ra dovotina ta ra bo na varveai, iau ga biti tai Kepas ta ra luaina mata i diat par dari: Ona u a te Iudaia ma u mur ra mangamangana kai ra lavur Tematana, ma vakir kai ra umana Iudaia, dave u vovo pa ra umana Tematana upi diat a mur ra mangamangana kai ra umana Iudaia?

A umana Iudaia ma ra umana Tematana diat a vatur vake ra varvalaun ma ra nurnur

¹⁵Dat, di kava dat a umana Iudaia, ma vakir dat ra umana tena varpiam ta diat ra umana Tematana, ¹⁶da nunure, ba pa di vatakodo ra tarai ure ra lavur papalum i vuna ta ra tinata na varkurai, ure ke ra nurnur tai Kristo iat, dat bula da tar nurnur tai Kristo Iesu, upi da vatakodo dat ure ra nurnur tai Kristo, ma vakir ure ra lavur papalum i vuna ta ra tinata na varkurai; tago pa da vatakodo ra tarai ure ra lavur papalum i vuna ta ra tinata na varkurai. ¹⁷Ma ona di gire tadav ra varpiam ta dat, ba da ongor boko upi da vatakodo dat tai Kristo, dave bar, Kristo i tultul laka kai ra varpiam? Koko muka. ¹⁸Tago ona iau vatut mule ra lavur magit iau tar kamare vue, iau vaarike mule iau, ba iau a tena varpiam. ¹⁹Tago iau, ure ra tinata na varkurai, iau ga mat tadav ra tinata na varkurai, upi ina laun upi God. Di tar ot varurungane amir ma Kristo ta ra bolo; ²⁰ma go vakir iau iat mulai iau lalaun, Kristo iat i lalaun tagu; ma go ure kaugu kini ta ra pakagu gori boko, iau ki tana ma ra nurnur tai Natu i God, nina i ga mari iau, ma i ga tul tar mule ure iau. ²¹Pa iau nuk piapiam ra varmari kai God; tago gala ra varvatakodo i arikai ure ra tinata na varkurai, gala Kristo i tar mat vakuku.

A nurnur ba ra varkurai

3 ¹A tarai Galatia, ava papaua, to ia i ga tabar avat ma ra malira, avat ba di tar vaarike vakapa Iesu Kristo ta ra luaina mata i vavat, nina

di ga ot ia ta ra bolo? ²la kaka go iau mainge ba ina matoto pa tana ta vavat: Ava tar vatur vake laka ra Tulungen ure ra lavur papalum i vuna ta ra tinata na varkurai, ba ta ra varveai ure ra nurnur? ³Ava manga papaua dave? Ava ga tur pa ia ta ra Tulungen, ma dave bar, ava pait ot pa ia laka gori ta ra palapaka? ⁴Dave, ava tar kairane vakuku ra do na magit? Ona i dovot ba ia ra magit vakuku pire vavat! ⁵Nina i tabatabar avat ma ra Tulungen, ma i papait ra lavur magit na padapada varvo livuan ta vavat, dave, i papait ia laka ure ra tinata na varkurai, ba ta ra varveai ure ra nurnur? ⁶Da Abaraam i ga kapupi God, ma di ga luk tar ia tana ba ra mangamangana takodo. ⁷Io, avat a nunure, ba diat a umana tena nurnur, diat muka ra umana natu i Abaraam. ⁸Ma ra Buk Tabu, tago i ga vaarike value ba God na vatakodo ra umana Tematana ure ra nurnur, i ga varve value ra bo na varvai tadaiv Abaraam dari: A lavur vuna tarai mutu diat a doan tam. ⁹Damana diat dia nurnur, dia ti doan varurung ma ra tena nurnur Abaraam. ¹⁰Tago diat par dia tatabai ta ra lavur papalum i vuna ta ra tinata na varkurai dia tur ra vavai ra kankan; tago di ga tumu ia dari: I kakaina vurakit nina ba pa i torom upi na pait ot vatikene pa nam ra lavur magit di ga tumu diat ta ra buk na varkurai. ¹¹Ma i pada muka ba ra tinata na varkurai pa i vatakodo ta tikai ta ra luaina mata i God; tago: “A umana tena takodo diat a laun ta ra nurnur;” ¹²ma ra tinata na varkurai vakir i tur ta ra nurnur; dari ka: “Nina i pait diat na laun ta diat.” ¹³Kristo i tar kul valaun pa dat kan ra kankan i ra tinata na varkurai, tago i ga kakaina kakit ure dat; tago di ga tumu ia dari. “Nam ba i taba ta ra bolo i kakaina kakit;” ¹⁴upi ra nidoan kai Abaraam na pot bula tadaiv ra lavur Tematana tai Kristo Iesu; upi dat a vatur vake ra vamading kai ra Tulungen, ta ra nurnur.

A varkurai ma ra vamading

¹⁵A tara na turagu, iau tatata da ma ra mangamangana kai ra tarai: Ona di tar vatur vadekdek ta kunubu kai ta tutana ka, pa ta tikai na pukue mule, ba na vot i tar ta magit tana. ¹⁶Ma go di ga tatike tar ra lavur varvatading tai Abaraam iat, ma ra bul mur tana. Pa i tatike: “Ma tadaiv ra lavlavour bul mur tam,” da ure ra mangoro; i da ure tikai ka: “Ma tadaiv ra bul mur tam,” ia Kristo nam. ¹⁷Ma iau tatike go: A tinata na varkurai, nina i ga pot namur ba i ga par ra ivat na marmar ma ra utul a vinun na kilakilala, pa na pukue vakaina ra kunubu, nina ba God i ga kubu vadekdek ia amana, upi ra vamading na da ra magit vakuku. ¹⁸Tago ona da kale ra varvalaun ta ra tinata na varkurai, pa da kale mule ta ra tinata na varvatading; ma God i ga tul vakuku tar ia tai Abaraam ure ra varvatading iat. ¹⁹Ba damana, a tinata na varkurai i topa ra ava laka? Di ga vot i tar ia ure ra varpiam, tuk tar ta nam ba ra bul mur na ga vut i tana, nina di ga kubu tar ra vamading tana; ma ra umana angelo dia ga

kap tar ia ta ra lima i ra tena varvamaram. ²⁰Ma ra tena varmaram vakir a tena varvamaram ure ta kopono ko; ma God i tikai muka.

A vuna ure ra varkurai

²¹Dave, ra tinata na varkurai i onge bat laka ra lavur vamading kai God? Koko muka. Tago gala di ga tul tar ta tinata na varkurai ba na tabatabar valar pa ma ra nilaun, gala a varvatakodo na ga vuna muka ta ra tinata na varkurai. ²²la kaka ra Buk Tabu i tar banu vake ke ra tarai par ta ra vavai na varpiam, upi da tul tar ra vamading ure ra nurnur tai Iesu Kristo ta diat dia nurnur.

²³Ma ba ra nurnur pa i ga ti vut boko, di ga banu vake dat ta ra vavai na tinata na varkurai, di ga banu vake dat upi ra nurnur ba da vaarike tar ia namur. ²⁴Damana ra tinata na varkurai ia kada tena varvair upi na agure pa dat tadav Kristo, upi da ga vatakodo dat ta ra nurnur. ²⁵Ma go, tago ra nurnur i tar vut, pa da ki mulai pire ra tena varvair. ²⁶Tago avat par a umana natu i God ta ra nurnur, tai Kristo Iesu. ²⁷Tago avat par, di tar baptaiso avat tai Kristo, ava tar vavauluvai ma Kristo. ²⁸Pa ta mulai ra te Iudaia ba ra te Elenas, pa ta vilavilau ba ta gunan tuna, pa ta tutana ma pa ta vavina; tago avat par ava tikai ka tai Kristo Iesu. ²⁹Ma ona avat kai Kristo, a dovotina ba avat ra umana bul mur tai Abaraam, ma ra tarai na kakalai ta ra vamading.

4 ¹Go iau tatike ure ra bul na tur kia, ba i bul ikilik ka boko, dir varogop uka ma ra vilavilau, ma a dovotina, ia ra luluai i ra tabarikik par; ²ma i tur na vavai ta diat ra umana tena balabalaure tabarikik tuk ta nam ra kilala ba tamana i ga kubu ia. ³Damana bula dat, ba da ga bul uka boko, da ga ki na vilavilau ta ra lavur mangamangana ra pia; ⁴ma ba i ga ot muka ra kilala, God i ga tul tar Natuna, nina ba tika na vavina i ga kava, di ga kava ta ra vavai ra tinata na varkurai, ⁵upi na kul valaun diat, dia tar ki na vavai ta ra tinata na varkurai, upi dat a vatur vake ra kini ra bartamana. ⁶Ma tago avat ra umana natuna, God i tar tul tar ra Tulungea i Natuna ta ra bala i dat, ma i oraoro dari: Aba, Tama! ⁷Io, vakir u ra vilavilau mulai, u natuna iat; ma ona u ra natuna, una kakailai ure God.

Paulo i ngaraor ure ra tarai Galatia

⁸A dovotina ta nam ra kilala, ba pa ava ga nunure God, ava ga ki na vilavilau ta diat ra umana God vavaongo, vakir diat ra umana god tuna; ⁹ma tago gori ava tar nunure muka God, ma kan i boina da tatike ke dari, ba God i tar nunure avat, avat a lilikun mulai dave upi ra lavur magit dia bilua ma dia papait na tangadi, nina ava mainge ba avat a ki na vilavilau mulai ta diat? ¹⁰Ava vatabu ta umana bung, ma ta umana gai, ma ta umana e, ma ta umana tataun. ¹¹Iau ururian ure avat, kan iau tar papalum vaoloi ure avat.

¹²Iau lul vovo pa avat, a tara na turagu, ba avat a da iau; tago iau da avat. Pa ava ga vakaina iau tai ta magit; ¹³ma ava nunure ba ta ra malmalu na pakagu iau ga ve vatavuna ra bo na varveai ta vavat; ¹⁴ma nam ra binilua ta ra pakagu i ga da ra varilam tadalafil; ma pa ava ga pidimuane iau tana, ma pa ava ole vue iau, ava tar onge pa iau da iau a angelo kai God, vada Kristo Iesu iat. ¹⁵Akave vang kavava tinata na varvadoan? Tago iau varveai dovot ta vavat, ba gala pa i ga dekdek tadalafil, gala ava tar kiok vue ra kiau na mata i vavat iat, upi ava ga tul tar diat tagu. ¹⁶Ma dave bar, iau kavava ebar laka gori, tago iau ve ra dovotina ta vavat? ¹⁷Dia ongor ma ra tinikan upi avat, ma vakir i ko kadia mangamangana; pata, dia mainge ke ba diat a varbaiane dat, upi avat a mur diat. ¹⁸Ma i boina ba da ongor vatikai ma ra tinikan upi avat ta ra magit i boina, ma vakir ta nam ra umana bung uka ba iau ki pire vavat. ¹⁹A umana natugu ik, iau kairane ra kinadik na kinakava mulai ure avat tuk tar iamana ba Kristo i tar tavua ta ra bala i vavat, ²⁰maia pa, iau mainge tuna ba ina ki pire vavat gori, upi ina pukue vaenana pa ra nilaigu tadalafil avat; tago iau purpuuran ta vavat.

A valavalar i Agar dir ma Sara

²¹Avat, ava mainge ba avat a ki mulai ta ra vavai ra tinata na varkurai, avat a ve iau, pa ava valongore laka ra tinata na varkurai? ²²Tago di ga tumu ia, ba Abaraam i ga vangala ra ura natuna, tikai ra tultul na vavina i ga kava, ma ta ra tikai kana vavina tuna. ²³Ma nina ra natu i ra vavina na tultul di kava ta ra mangamangana ra pia; ma ra natu i kana vavina tuna di kava ure ra vamading. ²⁴Ma go ra magit ia ra valavalar; tago ni ra ura vavina dir ra ura kunubu; tikai marama ra ul a luana Sinai, i kakava upi ra kini na vilavilau, Agar nam. ²⁵Ma ra kukurai go ra Agar dari: A luana Sinai ta ra gunan Arabia, ma i varogop uka ma nam ra Ierusalem i tur gori; tago diat ma ra umana natuna dia ki na vilavilau. ²⁶Ma ra Ierusalem arama liu i langalanga, nina ba ra na i dat par. ²⁷Tago di ga tumu ia dari:

“U nam u biu ma pa u kakava, una gugu;

U nam ba pa u kairane ra kinadik na kinakava, una ongor ma ra nioro;

Tago i manga peal ra lavour natu i nam i ki varkolono, ma nam ba dir taulai ma ra tutana, pata.”

²⁸Ma go dat, a tara na turagu, dat ra umana natu i ra vamading, da Isak. ²⁹Ma da ta nam ra kilala nina di kava ma ra mangamangana ra pia, i ga vakavakaina nina di ga kava da ra Tulungen, i damana ka bula gori.

³⁰Ma ava ra Buk Tabu i biti? “Una vue vairop vue ra tultul na vavina ma natuna; tago ra natu i ra tultul na vavina pa na kakalai guvai ma natu i ra vavina tuna.” ³¹Io, a tara na turagu, vakir dat ra umana natu i ra tultul na vavina, dat ra umana natu i ra vavina tuna.

Tur padikat ta ra kini langalanga

5 ¹Kristo i tar pala vue dat upi ra kini langalanga; io, avat a tur padikat ma koko da vi tar mule avat ta ra kip na kini na vilavilau. ²Gire, iau Paulo, iau ve avat, ba ona ava vatur ra pokakikil, Kristo pa na topa avat. ³Maia pa, iau varveai dovot mulai tadau ra tarai par dia poko kikil, ba di tar kure tar ia ta diat, upi diat a pait ot pa ra tinata na varkurai par. ⁴Avat, ava mainge ba da vatakodo avat ure ra tinata na varkurai, ava tar takunu varbaiai ma Kristo; ava tar bura kan ra varmari. ⁵Tago dat, ure ra Tulungen ma ta ra nurnur, da ungung boko upi ra kini nunur na varvatakodo. ⁶Tago ta ra kini tai Kristo a pokakikil pa i topa ta magit, ma ra niiba upi ra pokakikil pata; ia kaka go iat, a nurnur, nina ba i papalum ta ra varmari. ⁷Ava ga vutvut mamal; to ia i ga tur bat avat laka, upi koko avat a torom ta ra dovotina? ⁸Go ra varvargat pa i vuna tai nina i oro pa avat. ⁹A ikik a pakana leven i valeven vapar pa ra kidoloina gem. ¹⁰Iau nurnur ta vavat tai ra Luluai, ba pa na enana mulai ra nuknuk i vavat tana; ma nina i vapupuruan avat na kairane ra varkurai, ba na tadau ia, ba ia to ia bar. ¹¹Ma iau, a tara na turagu, ona iau varvai boko ure ra pokakikil, ta ra ava dia vakavakaina mule iau? Tago ba damana, i tar panie a tukatukai ure ra bolo. ¹²Iau mainge tuna ba diat, dia vapupuruan avat, diat a kutu vakavakaina mule diat.

¹³ Tago di tar oro pa avat, a tara na turagu, tadau ra kini langalanga; ma ia kaka koko avat a pukue kavava kini langalanga upi avat a mur ra mamainga ai ra palapaka; avat a kudakudar vargilgil ika ta vavat ta ra varmari. ¹⁴Tago di pait ot pa ra tinata na varkurai parika ta go ra kopono tinata dari: Una mari talaim, da u mari mule u. ¹⁵Ma ona avat a varvarkarat, ma avat a en vargiliiane avat, avat a varbalaurai, kan avat a vapar vargilgiliiane vue avat.

A Tulungen ma ra paka i vavat

¹⁶ Ma iau tatike go: Avat a mur ra Tulungen, damana pa avat a pait ra lavur kaina mamainga ta ra paka i vavat. ¹⁷Tago ra palapaka i tur bat ra Tulungen, ma ra Tulungen i tur bat ra palapaka; tago dir ebar vargil; upi koko ava pait nam ra lavur magit, nina ava mainge ba avat a pait diat. ¹⁸Ma ona ra Tulungen i lue avat, pa ava ki mulai ra vavai ra tinata na varkurai. ¹⁹Ma ra lavur mangamangana kai ra palapaka dia pada muka, go diat: A nipo, a mangamangana i dur, a lavur magit i milmilikan, ²⁰a lotu tadau ra tabataba, a agagar, a vargegelenai, a varpuapuai, a lavur varpin, a lavur varvakankan, a lavur varpuapuai, a kini varbaiai, a al vartogo ure ra vartovo na lotu, ²¹a lavur varngu, a nimomo tava longlong, a lavur kini guvai upi ra mangamangana i milmilikan, ma ra lavur magit damana; iau vaale value avat ta go diat, da iau ga tar vaale

value avat amana, ba diat, dia papait ra lavour magit damana, pa diat a kale pa ra varkurai kai God. ²²Ma ra vuai ra Tulungen ia ra varmari, a gugu, a malmal, a kini na varvamadudur, a bala varmari, a bo na mangamangana, a dovoteina, ²³a madu na bala, a mangamangana ba tikai i kure bat ra kaina tana iat, ma pa ta varkurai na tur bat ure ra dari. ²⁴Ma diat, ba kai Kristo Iesu, dia tar ot ra palapaka ta ra bolo; damana bula ra lavour malamalapang na ninunuk ma ra lavour bilak na mamainga tana.

²⁵Ona da laun tai ra Tulungen, i boina ba dat a mur ra Tulungen. ²⁶Koko dat a kaina upi ra variru, koko dat a vangangap vargiliane dat ma koko ra varngu vargil.

Avat a pupuak maravut varvargil

6 ¹A tara na turagu, ona ta nirara i vabura vakaian ta tikai, avat ava tulungen, avat a vatut pa mule ta tikai damana ma ra madu na mangamangana; ma una nuk pa u iat mulai, kan ta varilam na tadau u bula. ²Avat a pupuak maravut varvargil ta kavava lavour kinakap, ma damana avat a pait ot pa ra varkurai kai Kristo. ³Tago ona ta tikai i nuknuk ia ure mule ba i ngala, ma i palupel tuna ka, i tuam pa mule. ⁴Ma i boina ba tikatikai na valar ot pa kana papalum iat, ma damana na vatur vake ra gugu ure mule ke, ma vakir tai talaina. ⁵Tago tikatikai na puak kana kinakap iat.

⁶Ma i boina ba nina di tova ma ra tinata na tul tar ra lavour bo na magit tai kana tena vartovo. ⁷Koko avat a tuam pa mule avat; i dekdek upi da valunga God; tago nam parika ba ta tutana i vaume, nam muka na doko pa mule. ⁸Tago nina ba i vavauma ta ra palapakana iat, tai ra palapakana na doko pa ra mareng na minat; ma nina i vavauma ta ra Tulungen, tai ra Tulungen iat na tia doko pa ra nilaun tukum. ⁹Ma koko dat a talanguan ta ra bo na papalum; tago ta ra kilalana iat dat a dodoko pa,, ona pa da talanguan. ¹⁰Io, tago da laun boko, i boina ba dat a pait ra boina tadau ra tarai par, ma da manga nuk pa diat ta ra kuba i ra nurnur.

A mutuaina tinata ma ra tinata na varvagai

¹¹Avat a gire go ra ngala na matamatana buk iau tutumu me tadau avat ma ra limagu iat. ¹²Diat dia mainge ba diat a malamala boina ta ra mangamangana ra pia, dia vovo tar ra pokakikil ta vavat, ia kaka ure go, ba koko diat a kairane ta milmilikuan ure ra bolo kai Kristo. ¹³Tago nina diat bula dia pokakikil, pa dia torom ta ra tinata na varkurai; ma dia mainge ba avat a pokakikil, upi diat a langlang ure ra paka i vavat. ¹⁴Ma iau, koko muka ina langlang tai ta mangana magit bula, ia kaka ma ra bolo kai kada Luluai Iesu Kristo, ure nina ra rakarakan a gunagunan i tar taba ta ra bolo tadau iau, ma iau damana tadau ra rakarakan a

gunagunan. ¹⁵ Tago a pokakikil pa i topa ta magit, ma ra niiba upi ra pokakikil pata bula, ia kaka a kalamana vavaki i boina. ¹⁶ Ma diat par dia vanavana vada go ra varkurai, a malmal na ki taun diat ma ra varmari, ma taun bula ra Israel kai God.

¹⁷ Koko ta tikai na vabalaguan mule iau papa gori, tago iau kapkap ra lavur vakilang i Iesu ta ra pakagu.

¹⁸ A tara na turagu, a varmari kai kada Luluai Iesu Kristo na ki ta ra tulungea i vavat. Amen.